

76. ROCZNICA UTWORZENIA II KORPUSU POLSKIEGO POD DOWÓDZTWEW GEN. WŁADYSŁAWA ANDERSA. LONDYN, 21 LIPCA 2019 R.

IKorpus Polski w maju 1944 r. wslawił się zwycięską bitwą o Monte Cassino. Upamiętnienie tego triumfu stało się w Polsce tradycją i obowiązkiem. Powinniśmy jednak pamiętać nie tylko o tym spektakularnym sukcesie Korpusu, ale również o okolicznościach jego powstania. Formacja została utworzona 21 lipca 1943 r. rozkazem Naczelnego Wodza gen. Władysława Sikorskiego z jednostek Armii Polskiej na Wschodzie. Tworzyli ją nie tylko zawodowi żołnierze i ochotnicy, lecz także ludność cywilna (ludzie różnych profesji), w tym kobiety i dzieci, uwolnieni z sowieckich obozów pracy i więzień, którym zaciąg do armii dawał nadzieję na ocalenie życia, dalszą walkę o wolność okupowanej ojczyzny i powrót do kraju. Każdemu z nich, bez względu na rodzaj pełnionej służby czy przynależność do danego pododdziału, pułku, dywizji II Korpusu, należy się hołd i szacunek, gdyż prawdziwe poświęcenie i bohaterstwo ma zazwyczaj twarz zwykłego człowieka.

21 lipca 2019 r. w Londynie z inicjatywy Związku Karpatczyków 3. Dywizji Strzelców Karpackich (ZK 3. DSK) odbyły się obchody 76. rocznicy utworzenia II Korpusu Polskiego pod dowództwem gen. Władysława Andersa. W organizację wydarzenia włączył się Instytut Pamięci Narodowej i Living History Group (LHG) First to Fight przy wsparciu Ambasady RP w Londynie.

Pomysł zorganizowania obchodów, jak i sama współpraca wymienionych organizacji narodziły się podczas przypadkowego spotkania przedstawicieli Archiwum IPN Joanny Dardzińskiej i Jacka Ryżki z członkami LHG First to Fight 30 września ubiegłego roku w trakcie festynu historycznego poświęconego II wojnie światowej, a dokładnie obronie regionu Fife i miasta Dunfermline w Szkocji, za którą odpowiadali polscy żołnierze. Wola podjęcia wspólnego działania została oficjalnie potwierdzona w czasie spotkania opłatkowego Związku Karpatczyków 3. DSK 13 stycznia 2019 r. w Londynie. Odpowiedzialnymi za realizację projektu uczyniono Joannę Dardzińską z Oddziałowego Archiwum IPN we Wrocławiu jako przedstawiciela Instytutu, a ze strony Związku jego wiceprezesa Przemysława Świderka.

Lipcowe uroczystości rozpoczęła msza święta w kościele pw. św. Andrzeja Boboli w Londynie w intencji żołnierzy II Korpusu Polskiego z udziałem weteranów Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie: Ottona Hulackiego (4. pułk pancerny), Eugeniusza Niedzielskiego (1. Dywizja Pancerna) i Witolda Szmidta (3. Dywizja Strzelców Karpackich), ich rodzin, sympatyków, miłośników polskiej historii, przedstawicieli cywilnego i wojskowego korpusu dyplomatycznego, środowisk kombatanckich, instytucji polonijnych oraz grup rekonstrukcji historycznych z Polski i Belgii. Gościem honorowym była m.in. ppłk Izabela Wlizio, dowódca XXII batalionu piechoty górskiej w Kłodzku – jednostki, która przejęła i pielęgnuje tradycje Karpatczyków. W uroczystościach wzięli udział również dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN Adam Siwek i dyrektor Archiwum IPN Marzena Kruk.

Po mszy świętej prezes IPN dr Jarosław Szarek i konsul generalny RP Mateusz Stąsień odsłoniли ufundowaną przez Instytut tablicę memoratywną, na której umieszczono

napis wykonany w polskiej i angielskiej wersji językowej: „W hołdzie żołnierzom 2 Korpusu Polskiego za ich poświęcenie, bohaterstwo i niezłomną wolę walki o wolność okupowanej ojczyzny w czasie kampanii włoskiej 1944–1945 / In tribute the soldiers of the 2nd Polish Corps for their sacrifice, heroism and indomitable spirit during the Italian 1944–1945 campaign for the freedom of their occupied homeland, Instytut Pamięci Narodowej 2019”. Uroczystości religijne koncelebrowali proboszcz parafii pw. św. Andrzeja Boboli, kapelan Fundacji Stowarzyszenia Polskich Kombatantów ks. Marek Reczek i rezydent parafii pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela w Ślemieniu, kapelan karpaccich grup rekonstrukcji historycznych w kraju i za granicą ks. dr Andrzej Targosz.

Prezes IPN dr Jarosław Szarek (z lewej) oraz konsul generalny RP w Londynie Mateusz Sząsiek odsłaniają ufundowaną przez Instytut tablicę memoratywną ku czci żołnierzy II Korpusu Polskiego, Londyn, 21 VII 2019 r. Fot. Sławomir Kasper

Po wykonaniu pamiątkowych fotografii nastąpił przemarsz uczestników obchodów ulicami dzielnicy Hammersmith do Polskiego Ośrodka Społeczno-Kulturalnego (POSK). Pochód/kolumnę poprowadzili Simon Elmer – Brytyjczyk, pasjonat polskiej historii i były policjant w dzielnicy Hammersmith – oraz członkowie grupy LHG First to Fight. W Sali Galeryjnej POSK dokonano otwarcia wystawy pt. „Dzieje 2 Korpusu... inaczej! Karykatury autorstwa Mieczysława Kuczyńskiego”.

W trakcie wernisażu wystąpienia okolicznościowe wygłosili: prezes IPN, prezes ZK 3. DSK i konsul generalny RP w Londynie. Prezes Jarosław Szarek podkreślił, że II Korpus Polski był jednostką niezwykłą, a w dziejach tej formacji zawarte są dramatyczne losy Polski w czasach II wojny światowej. Zaznaczył, że ofiarowanie tablicy pamiątkowej stało się możliwe dzięki współpracy ze Związkiem Karpaczczyków 3. DSK i jest dla Instytutu Pamięci Narodowej szczególnym honorem. Konsul Mateusz Sząsiek zwrócił uwagę na

szczególłą troskę gen. Władysława Andersa o polskich żołnierzy artystów: „Mówiąc o zasługach wojennych dowódcy Korpusu, nie możemy zapomnieć o tym, że w tych trudnych chwilach tułaczki od kraju do kraju dbał on o rozwój talentów artystycznych swoich podkomendnych: malarskich, pisarskich, muzycznych czy aktorskich. To dzięki jego staraniom dorobek artystyczny Polaków tworzących na emigracji jest tak bogaty”. Prezes Związku Karpaczyków Witold Szmidt zaznaczył, że w karykaturach Mieczysława Kuczyńskiego kryje się prawdziwa historia żołnierza polskiego, z jego doświadczeniami, troskami i marzeniami, który w potrzebie wojennej zamienił książkę na karabin, oraz jego przyszłość poza granicami kraju. Miłą niespodzianką była obecność wnuczki Mieczysława Kuczyńskiego – Toni Marszałek-Walsh, która poprzez rodzinne, niezwykle osobiste wspomnienia, w bardzo wzruszający sposób przedstawiła postać Mieczysława Kuczyńskiego jako męża, ojca i dziadka, podkreślając łagodne usposobienie i pogodny charakter tego niezwykle wrażliwego i utalentowanego człowieka.

Autorem kolekcji jest Mieczysław Kuczyński – żołnierz 3. Dywizji Strzelców Karpackich, weteran kampanii włoskiej, w tym bitwy pod Monte Cassino. Rysunki powstały głównie w latach 1945–1946, jeszcze w czasie stacjonowania formacji we Włoszech. Praca artystyczna pozwalała autorowi w pewnym stopniu otrząsnąć się z traumatycznych przeżyć wojennych. Całość dedykowana jest dowódcom, ochotniczkom, kolegom i towarzyszom broni II Korpusu Polskiego. W ten sposób Kuczyński pragnął uczcić ich heroiczne zmagania na froncie włoskim o wyzwolenie ojczyzny.

**Prezes IPN dr Jarosław Szarek (z lewej) i kapelan karpaczkich grup rekonstrukcji historycznych w kraju i za granicą ks. dr Andrzej Targosz podczas otwarcia wystawy pt. „Dzieje 2 Korpusu... inaczej! Karykatury autorstwa Mieczysława Kuczyńskiego”, Londyn, 21 VII 2019 r.
Fot. Sławomir Kasper**

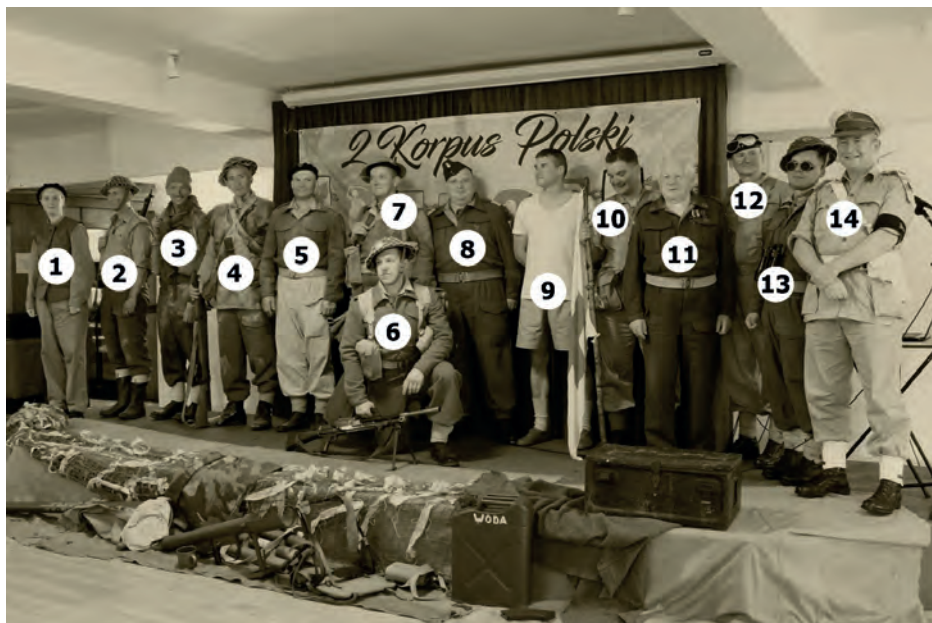
**Jedna z prac Mieczysława Kuczyńskiego prezentowana na wystawie,
Londyn, 21 VII 2019 r. Fot. Sławomir Kasper**

Wrażenia z wystawy można było odnotować w książce pamiątkowej, z czego goście chętnie korzystali. Zamieszczone wpisy świadczą, że zarówno ekspozycja, jak i cała uroczystość bardzo się podobała. Zwrócono uwagę na nietypowy sposób przedstawienia losów II Korpusu Polskiego, który przemawia tak do starszego, jak i młodego pokolenia, możliwość poznania dziejów tej formacji z innej perspektywy – jej zabawny, ale i edukacyjny charakter. Wystawę można było oglądać do 1 sierpnia br.

Po wernisażu miała miejsce nieoficjalna część obchodów, czyli Obiad weterana w Sali Malinowej POSK. Gości powitała sekretarz Związku Karpaczyków 3. DSK Kazimiera Janota-Bzowska, która od ponad pięćdziesięciu lat prowadzi dokumentację i Archiwum Związku. W krótkim wystąpieniu przywołała postać Mieczysława Kuczyńskiego jako przyjaciela, społecznika oraz niezwykle kreatywnego, wszechstronnie utalentowanego twórcy i historyka amatora, któremu wojna i powojenne realia uniemożliwiły zdobycie wykształcenia artystycznego. Podziękowała również współorganizatorom wydarzenia za profesjonalizm i miłą atmosferę współpracy.

Szczególne podziękowania skierowano pod adresem grupy LHG First to Fight, którą tworzą przedstawiciele młodej polskiej emigracji zarobkowej z terenu całej Anglii, zafascynowani m.in. historią II Korpusu Polskiego i znający ją lepiej niż niejeden żołnierz tej formacji – co wielokrotnie powtarzała Kazimiera Janota-Bzowska. Ich zasługi polegają m.in. na utrzymywaniu stałego kontaktu z ostatnimi żyjącymi weteranami i niesieniu im pomocy. Dbają o groby polskich weteranów, składają wieńce i biorą udział w uroczystościach patriotycznych w ważnych miejscach upamiętnienia żołnierzy polskich w Anglii, Holandii czy we Włoszech, a także współpracują z innymi grupami

Pokaz umundurowania, uzbrojenia i wyposażenia żołnierzy II Korpusu Polskiego podczas bitwy o Monte Cassino w wykonaniu LHG First To Fight:

- 1) 316. kompania transportowa, 2) 12. Pułk Ułanów Podolskich,
 3) 1. Samodzielna Kompania Commando, 4) III Batalion Strzelców Karpaccich,
 5) 7. pułk artylerii przeciwpancernej, 6) XVI Lwowski Batalion Strzelców
 (w przykłęku), 7) III batalion saperów 3. DSK, 8) Służba Intendentury 3. DSK,
 9) Służba Sanitarna 3. DSK, 10) 4. Kresowy Pułk Artylerii Lekkiej,
 11) ksiądz kapelan, 12) 4. pułk pancerny, 13) 3. Karpacki Pułk Artylerii
 Przeciwlotniczej, 14) szwadron żandarmerii 3. DSK, Londyn, 21 VII 2019 r.

Fot. Sławomir Kasper

rekonstrukcyjnymi w Europie. Bezpośredni kontakt z kombatantami, którzy przeżyli łagry sowieckie, wywózki, piekło obozów i walkę z niemieckim okupantem, jest dla nich niezapomnianą lekcją historii i wspólnym przeżyciem. Podejmując te działania, pielęgnują pamięć o ważnych wydarzeniach w historii Polski i ich bohaterach, a przede wszystkim dają wyraz patriotyzmu i przywiązania do wartości narodowych. Mimo rozproszenia po całej Anglii, pracy zawodowej i obowiązków rodzinnych nie tracą zapału, a swoją pasją potrafią zarażać innych i organizować wspólne przedsięwzięcia.

W dalszej części spotkania zostało zaprezentowane umundurowanie, uzbrojenie i wyposażenie żołnierzy II Korpusu Polskiego podczas bitwy o Monte Cassino w wykonaniu LHG First To Fight, które opatrzone komentarzem historycznym prezesa grupy i jednocześnie wiceprezesa Związku Karpatczyków 3. DSK Przemysława Świderka. Pokaz został przygotowany m.in. w oparciu o jeden z najsłynniejszych polskich reportaży wojennych pt. *Bitwa o Monte Cassino* autorstwa Melchiora Wańkowicza, rozmowy z weteranami oraz archiwalne fotografie dokumentujące walkę i umundurowanie

żołnierzy. Zwrócono uwagę na liczne odstępstwa od regulaminu, głównie w zakresie umundurowania żołnierzy II Korpusu, co wynikało ze względów praktycznych, gdyż wiele elementów żołnierskiej „garderoby” nie sprawdzało się w warunkach klimatycznych i polowych, jakie panowały w trakcie działań wojennych na froncie włoskim. Prezentacja spotkała się z uznaniem odbiorców, u weteranów przywołała trudne, ale jakże ważne wspomnienia. Była to niezwykła lekcja historii na żywo, spotkanie kilku pokoleń polskiej emigracji – niepodległościowej i ekonomicznej. Wśród uczestników Obiada weterana byli również brytyjczy przyjaciele, znajomi i miłośnicy polskiej historii, którzy ze względu na barierę językową nie zawsze byli w stanie dokładnie zrozumieć wygłaszanych treści. Doskonale jednak odczuli serdeczną atmosferę i byli pod wielkim wrażeniem organizacji i przebiegu obchodów, a także polskiej kuchni.

Na zakończenie warto podkreślić, że organizowanie się emigracji ma istotne znaczenie dla zachowania tożsamości narodowej Polaków, którzy z różnych przyczyn przebywają poza krajem. Tego typu spotkania integrują i aktywizują polską społeczność. Owocem prawie rocznej współpracy ze Związkiem Karpaczyków 3. DSK jest przejmowanie dokumentacji z prywatnych kolekcji, upamiętniającej losy Polaków w trakcie II wojny światowej i życie na emigracji. Do zasobu archiwalnego IPN w Warszawie trafił m.in. album fotografii zgromadzonych przez śp. płk. Franciszka Szutę – żołnierza Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich, uczestnika walk pod Tobrukiem i we Włoszech w 1944 r. Nawiązała się również współpraca Związku z XXII batalionem piechoty górskiej w Kłodzku, czego wymiernym efektem była pomoc wymienionej jednostki w uporządkowaniu pamiątek zgromadzonych w Sali tradycji. Wystawa karykatur Mieczysława Kuczyńskiego zostanie zaprezentowana Polonii także w innych miastach Anglii, m.in. w listopadzie tr. w Reading, a następnie pojedzie do Birmingham.

Wydarzenie patronatem medialnym objęła TVP Polonia, która o uroczystościach poinformowała w programach: *Magazyn z Wysp, Polonia 24* i na stronie internetowej TVP Polonia¹. Relację z obchodów przekazała również Polska Agencja Informacyjna², a także TVP Info³.

Joanna Dardzińska

¹ Zob. <http://www.magazynzwysp.tvp.pl/44026848/magazyn-z-wysp-64-wydanie-20082019> (dostęp 18 IX 2019 r.).

² Zob. <https://www.facebook.com/watch/?v=362964757727808> (dostęp 18 IX 2019 r.).

³ Zob. <https://www.tvp.info/43595109/londyn-obchody-76-rocznicy-utworzenia-2-korpusu-polskiego> (dostęp 18 IX 2019 r.).